

“MAQOMLAR YORDAMIDA O‘QUVCHI YOSHLARNI MUSIQIY TARBIYASINI SHAKLLANTIRISH”

Toshkent viloyati

Piskent tumani 11 maktab

musiqa fani o'qituvchisi

Raimov Haydarali.

KIRISH

Musiqiy tarbiya – bu shaxsning estetik dunyoqarashi, badiiy tafakkuri va hissiy idrokini shakllantirishga qaratilgan murakkab pedagogik jarayondir. Ushbu jarayonning milliy asoslarini chuqur o'rganish, ayniqsa, o'zbek xalqining qadimiy musiqa tizimi — maqomlar orqali amalga oshirilganda, u nafaqat musiqiy saviyani, balki shaxsning ma'naviy-axloqiy yetukligini ham rivojlantiradi.

Maqomlarning ilmiy-pedagogik mohiyati

Maqomlar Sharq musiqiy tafakkurining nazariy va amaliy tizimini ifodalaydi. Ular ohang, lad, ritm, usul, intonatsiya kabi murakkab musiqiy komponentlarning uyg'unlashuvidan iborat bo'lib, o'zbek xalqining estetik idealini musiqiy shaklda namoyon etadi. Ilmiy manbalarda (D. Karimova, A. X. Trigulova, T. G'afurbekov va boshqalar) ta'kidlanganidek, maqomlar o'quvchilarning:

musiqiy eshitish qobiliyatini,
ritmik sezgirligini,
badiiy fikrlash salohiyatini,
ijodiy tafakkurini

rivojlantirishda muhim metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

O'quvchilarning musiqiy tarbiyasida maqomlarning didaktik roli

Pedagogik nuqtai nazardan qaralganda, maqomlarni o'qitish jarayoni o'quvchilarda musiqaga nisbatan ilmiy yondashuvni shakllantiradi. Maqomlarning strukturasi (sho'ba, bo'lim, daromad, miyonxat, ufar, peshrav, sazanda) musiqiy tafakkurni tizimli tahlil qilish, musiqaaning ichki qonuniyatlarini anglash imkonini beradi.

Bu orqali o'quvchilar musiqiy asarni faqat eshituv orqali emas, balki nazariy idrok orqali tushunishga o'rganadilar. Bu yondashuv musiqiy tafakkurni mantiqiy, tahliliy va estetik jihatdan rivojlantiradi.

Maqomlarning shaxs rivojlanishiga ta'siri

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, maqom musiqasi inson psixologiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. U emosional barqarorlikni, ruhiy uyg'unlikni va intellektual faollikni kuchaytiradi. O'quvchi yoshlar maqomlarni o'rganish jarayonida:

murakkab ohang tizimlarini eslab qolish orqali xotira faoliyatini rivojlantiradi, ijro orqali harakat-motorik koordinatsiyani mustahkamlaydi, musiqiy tahlil orqali mantiqiy tafakkurni o'stiradi, asar mazmunini anglash orqali axloqiy va estetik qadriyatlarni egallaydi.

Maqomlarni o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar

Bugungi kunda maqom san'atini o'quv jarayoniga joriy etishda kompetensiyaga asoslangan yondashuv, integrativ o'qitish, interfaol metodlar va

AKT texnologiyalari keng qo'llanilmoqda. Masalan, maqomlarni tinglash jarayonida multimedia vositalaridan foydalanish o'quvchilarda audiovizual idrokni kuchaytiradi. Shu bilan birga, maqom asosida improvizatsiya mashqlari tashkil etish ijodkorlikni rag'batlantiradi.

Xulosa

Ilmiy-pedagogik jihatdan qaralganda, maqomlar o'quvchi yoshlarning musiqiy tarbiyasini shakllantirishda ko'p qirrali ahamiyatga ega. Ular musiqiy saviyani oshirish bilan bir qatorda, shaxsning ma'naviy, intellektual va estetik jihatdan kamol topishiga xizmat qiladi. Shu bois, o'zbek musiqiy merosining asosiy qismi bo'lgan maqom san'atini ta'lim tizimiga chuqur integratsiya qilish — milliy tarbiyaning ilmiy asoslangan yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etiladi.

